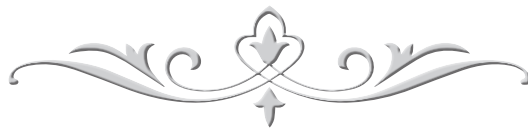

До **220**-річчя
Національного
юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ПРОФЕСОРИ

Національного
юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

Харків
«Право»
2024

УДК 340.15:001.89

П84

Редакційна колегія: професор А. Гетьман (голова),
професор Ю. Барабаш, професор О. Ярошенко,
професор Д. Лученко, О. Нестерович

Професори Національного юридичного університету імені
П84 Ярослава Мудрого / [редкол.: А. Гетьман (голова), Ю. Барабаш,
О. Ярошенко та ін.]. — [3-тє вид., змін. й допов.]. — Харків : Право,
2024. — 236 с. : фото.

ISBN 978-617-8518-45-5

ISBN 978-617-8518-45-5

© Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2024
© ТОВ «Видавничий дім «Право», 2024
© «Майстерня Ск!п!в», дизайн, 2024

• ПЕРЕДМОВА •

Цьогоріч Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, який належить до найстаріших ЗВО України, відзначає 220-річчя з часу завершення. За такий тривалий період колектив Університету не лише зберіг, а й розвиває і примножує славетні традиції попередніх поколінь, доводячи, що його випускники поважають і дотримуються букви закону, захищають і відстоюють такі загальнодемократичні принципи, як верховенство права, повага до прав і основоположних свобод людини і громадянина, демократії, свободи слова тощо. Навіть у ці нелегкі часи збройної агресії РФ проти держави Україна вони допомагають вирішувати безліч проблемних питань: повернення полонених військовослужбовців і мирних громадян, пошук безвісти зниклих, відновлення документів, нарахування соцвиплат та ін. Додам, що мешканцям рідного міста Харкова (передусім вразливим верствам населення) безоплатну юридичну допомогу з багатьох питань надають наші нинішні студенти-клініцисти. Крім того, ні на мить не припиняли своїх розвідок наші науковці. Більш того, вони активізувалися, розширили перелік міжнародних журналів і збірок, у яких публікують результати досліджень, висновки і пропозиції. На міжнародних конференціях, круглих столах учені нашого університету також порушують актуальні й болючі для всіх українців питання — притягнення до відповідальності винних у вчиненні на території нашої країни воєнних злочинів, фіксація цих злочинів, збирання матеріалів і передання їх до суду. Все це зайвий раз підтверджує, що наші студенти, знані вчені, професори, які є представниками різних поколінь, роблять вагомий внесок у розвиток

юридичної освіти, науки і юридичної практики. Не можна оминати й того, що, попри масовані обстріли, постійні тривоги, навчання в Університеті й дослідження актуальних питань продовжуються. Усе вказане й надихнуло на підготовку третього видання «Професори Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» (попередні присвячені 200-й¹ і 210-й² річницям нашого славетного ЗВО).

Озираючись у минуле, нагадаю, що історія Університету починається ще з XIX ст., коли 5 (17) листопада 1804 р. імператором Олександром I був створений Імператорський харківський університет, до складу якого входило відділення (факультет) моральних і політичних наук, на якому здійснювалася підготовка юристів.

У 1835 р. відділення офіційно перейменовано в юридичний факультет Університету. На той час викладачами були знані юристи-професори: М.М. Алексеєнко, Л.С. Владимиров, М.А. Гредескул, В.П. Даневський, І.І. Дитятін, Л.М. Загурський, Д.І. Каченовський, О.В. Куніцин, М.Й. Куплеваський, О.І. Палюмбецький, А.М. Стоянов, І.Ф. Тимківський, М.П. Чубинський та ін.

У 1920 р. за рішенням Уряду України на базі юридичного факультету Харківського університету було створено Інститут народного господарства, який готував юристів для роботи в державному й господарчому апаратах. Першими викладачами, фундаторами Інституту стали відомі університетські професори В.М. Гордон (академік АН УРСР із 1925 р.), В.Ф. Левитський (академік АН УРСР із 1925 р.), М.І. Палієнко (академік АН УРСР із 1930 р.), М.О. Максимейко (член-кореспондент АН УРСР із 1926 р.), О.Д. Кисельов, В.К. Попов, О.А. Раєвський, С.Є. Сабінін, В.І. Сливицький, М.М. Соболев, В.С. Трахтеров та ін. Звісно, їх багаторічна викладацька й наукова діяльність, як і добробки попередніх поколінь, помітно вплинули на розвиток правової науки й освіти, підготовку висококваліфікованих юристів.

У подальшому Університет перейменовувався неодноразово: у 1930 р. Інститут народного господарства реорганізовано в Інститут радянського будівництва і права, що відповідало змісту його діяльності як вищого юридичного навчального закладу; у 1933 р. Інститут перейменовано у Всеукраїнський комуністичний інститут радянського будівництва та права, а в 1937 р. задля покращення

¹ Професори Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого / редкол.: В. Я. Тацій та ін. Харків : Право, 2004. 127 с.

² Професори Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого / редкол.: В. Я. Тацій та ін. Харків : Право, 2014. 192 с.

підготовки кадрів юристів перетворено на Харківський юридичний інститут. Варто нагадати, що деякі видатні вчені упродовж 1933–1937 рр. стали жертвами сталінських репресій. Ідеться передусім про ректорів Є.А. Кустоляна, М.М. Ємінника, М.І. Левікова, С.М. Канарського. Попри це Університет і університетська спільнота продовжували розвиватися, примножуючи свої здобутки й укорінюючи найкращі традиції.

Згадуючи історію нашої альма-матер, не можна оминати увагою того факту, що в різні роки до професорсько-викладацького складу Інституту, крім університетських професорів, входили видатні науковці й педагоги, які вже мали багатий досвід юридичної роботи у Верховному Суді України, прокуратурі та в інших юридичних установах, активно сприяли розвитку Інституту. Ідеться передусім про таких професорів, як: М.І. Бажанов, М.Й. Бару, М.М. Бокаріус, С.Й. Вільнянський, Ю.О. Вовк, Г.І. Волков, М.М. Гродзинський, Ю.М. Грошевий, С.М. Канарський, С.Ю. Кац, В.Л. Кобалевський, О.Н. Колесниченко, В.П. Колмаков, В.О. Коновалова, В.В. Копейчиков, В.М. Корецький, С.Н. Ландкоф, І.А. Лозо, В.П. Маслов, Р.С. Павловський, З.А. Підпригора, П.Т. Полежай, О.І. Процевський, О.А. Пушкін, А.Й. Рогожин, А.Л. Ривлін, І.П. Сафронова, О.І. Свечкар'юв, В.В. Сташис, М.М. Страхов, В.С. Шелестов, С.Л. Фукс, О.М. Якуба та ін. Примітно те, що деякі з нинішніх професорів слухали їхні лекції.

Склад професорів значно розширився упродовж 80-х – на початку 90-х років ХХ ст. У цей час учене звання професора присвоєно Ч.Н. Азімову, С.А. Альперту, В.І. Астаховій, О.Т. Барабашу, Ю.В. Бауліну, М.П. Воронову, В.М. Гайворонському, В.Д. Гончаренку, В.В. Гречку, Г.Г. Демиденку, В.О. Жерьобкіну, П.І. Жигалкіну, А.М. Запорожцю, В.С. Зеленецькому, В.В. Комарову, І.Ю. Краську, В.О. Лозовому, В.А. Ломаці, Г.А. Матусовському, М.І. Панову, А.О. Пінаєву, В.К. Попову, В.Я. Тацію, В.П. Тихому, Ю.М. Тодиці, В.М. Трубникову, М.В. Цвіку, В.О. Чефранову, Б.М. Юркову. До речі, саме цей період ознаменувався формуванням наукових шкіл, зокрема кримінального, цивільного, кримінально-процесуального, цивільно-процесуального права тощо.

Звісно, накопичений протягом попередніх років величезний досвід навчальної та методичної роботи з підготовки фахівців-юристів сприяв подальшому розвитку Харківського юридичного інституту. Так, завдяки плідній роботі колективу Інституту, проведенню фундаментальних і прикладних наукових досліджень у сфері держави і права на початку 1990-х років удалося цей процес суттєво прискорити. Показовим, на моє переконання, є те, що наукові результати широко впро-

ваджувалися в законотворчу діяльність і практику правозастосування.

Із набуттям нашою державою незалежності 20 березня 1991 р. Харківський юридичний інститут було реорганізовано в Українську державну юридичну академію. Варто додати, що високі досягнення всіх поколінь, провідна роль у підготовці юридичних і науково-педагогічних кадрів, активна участь у розбудові вищої школи і держави, створенні нормативно-правової бази відзначені Указом Президента України №267 від 30 березня 1995 р., згідно з яким Академії надано статус національного державного вищого навчального закладу, а Указом Президента України від 4 листопада 1995 р. присвоєно ім'я Ярослава Мудрого. Відтоді наш виш отримав назву «Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Самоврядний статус закріплено в Указі Президента України №457 від 21 червня 2001 р. «Питання Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого».

Важливою подією в житті Університету стало 200-річчя, саме в той час було визначено основні напрями розвитку і пріоритети. Керівництво й колектив вишу працювали над формуванням висококваліфікованого професорсько-викладацького складу, створенням потужної сучасної матеріальної бази, запровадженням новітніх технологій і методик у навчальний процес тощо. Крім того, суттєво оновлено науково-методичне й матеріально-технічне забезпечення, відкрито нові спеціальності, підвищено якість підготовки випускників, розширено міжнародні зв'язки. Завдяки цьому Університет став не лише кращим юридичним закладом вищої освіти, а й найрейтинговішим вишем в Україні. За динамічний розвиток та досягнення в науково-педагогічній і міжнародній діяльності Університет представлено до Міжнародної нагороди «Best Enterprise of Europe» («Краще підприємство Європи») номінаційним комітетом Європейської бізнес-асамблеї (м. Оксфорд, Велика Британія) із врученням міжнародного сертифіката. Визнанням Університету на міжнародному рівні стало також його приєднання 18 вересня 2004 р. до Великої хартії університетів (Magna Charta Universitatum) – найавторитетнішого об'єднання в Європі. У січні 2008 р. рада Європейської асоціації університетів ухвалила рішення про прийняття нашого вишу до Асоціації, у травні 2013 р. він став членом Європейської асоціації юридичних факультетів.

Зважаючи на визначальну роль закладу в розбудові Української правової держави, а також із метою розширення наукової та інноваційної діяльності, активізації проведення досліджень з актуальних проблем правознавства, законотворчості

й порівняльного права, підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів, фахівців для органів державної влади, органів місцевого самоврядування, правоохоронних органів, різних сфер юридичної практики 25 червня 2009 р. Президент України видав Указ №485/2009 «Про деякі питання Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого», відповідно до якого було підвищено статус і розширено сферу діяльності вишу. На виконання цього Указу Кабінет Міністрів України прийняв Постанову від 29 липня 2009 р. №796 «Про питання Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого», якою Академії надано статус дослідницького вищого навчального закладу.

Згідно з Указом Президента України від 24 грудня 2010 р. №1194/2010 і розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 грудня 2010 р. №2213-р Національну юридичну академію України імені Ярослава Мудрого перетворено на Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», а відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 4 грудня 2013 р. №1697 Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» перейменовано в Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого.

Нині Університет займає передові позиції серед правничих шкіл України, користується високим авторитетом серед визнаних правничих центрів України і зарубіжних країн, протягом багатьох років міцно утримує лідерські позиції у сфері юридичної освіти країни, що підтверджено різного рівня рейтингами й численними нагородами, заступуваністю випускників, його привабливістю для абітурієнтів. Так, протягом 2015–2020 рр. виш здобув Гран-прі в номінації «Університет року юридичного напрямку» на Міжнародній професійній спеціалізованій виставці «ЗНО-2016. Освіта в Україні. Освіта за кордоном»; став переможцем державного конкурсу на кращі будинки й споруди в номінації «Краща будівля закладу освітнього призначення» і нагороджений відзнакою «Краща будівля 2016 року в Україні»; отримав Гран-прі в номінації «Університет року» на IV Міжнародній професійній спеціалізованій виставці «Освіта в Україні. Освіта за кордоном» під гаслом «Навчайся в Україні» і на V Міжнародній виставці «Інноватика в сучасній освіті»; на IX Міжнародній виставці «Освіта за кордоном “World Edu” здобув золоту медаль і диплом «За активну інноваційну діяльність у підвищенні якості навчально-виховного процесу» (2017), став переможцем на IX Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти – 2018» і отримав Гран-прі «Лідер вищої освіти України»;

за результатами X Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті» нагороджений золотою медаллю і дипломом у номінації «Інноваційне освітнє середовище: нові виклики й сучасні рішення»; отримав Гран-прі «Лідер наукової та науково-технічної діяльності» на X Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти» і золоту медаль у номінації «Інноваційна діяльність закладу освіти – ресурс забезпечення якості освіти» на Міжнародній виставці «Інноватика в сучасній освіті – 2019» та ін.

Останнім часом також активізувалася робота з висвітлення результатів досліджень у наукових журналах, які включені до наукометричних баз Scopus і Web of Science. Так, у рейтингу Version 16.2 (липень 2023 р.) представлено 98 ЗВО України. Так, у Світовому рейтингу Google Scholar (Version 16.2 – липень 2023 р.), серед 98 закладів вищої освіти України, що були представлені на конкурс, наш Університет посідає 11 місце, 3 місце – серед 15 вишів міста Харків, 1 місце – серед профільних ЗВО правничого спрямування.

В Університеті склались і функціонують досить авторитетні наукові школи в галузі юридичних наук із проблем теорії та історії держави і права, конституційного й державного будівництва, адміністративного, фінансового й міжнародного права, цивільного, цивільного процесуального і трудового права, екологічного й аграрного права, кримінології та кримінально-виконавчого права, кримінально-процесуального права, організації судових та правоохоронних органів, криміналістики.

Науковці Університету брали безпосередню участь у підготовці нової Конституції України, опрацюванні й експертуванні багатьох законів та інших нормативно-правових актів. Особливо плідною була діяльність правознавців Університету щодо розроблення проєктів Кримінального, Бюджетного, Земельного, Цивільного, Цивільного процесуального, Кримінально-виконавчого, Кримінального процесуального кодексів тощо.

У цьому виданні надано стислі біографічні нариси про професорів Університету. Завдяки їх творчим зусиллям наш виш інтенсивно розвивається як лідер юридичної освіти і науки. Глибокі й славетні традиції нашого навчального закладу успішно продовжуються і примножуються. Ми пишаємося вагомим внеском Університету в розвиток вищої юридичної освіти і науки, у побудову демократичної, правової держави Україна.

Ректор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
Анатолій ГЕТЬМАН

**ВІД
ФАКУЛЬТЕТУ
ДО
ІНСТИТУТУ**

АЛЕКСЕЄНКО
Михайло Мартинович
5 жовтня 1848 р. — 1917 р.

Народився у м. Катеринослав.

У 1869 р. закінчив юридичний факультет Харківського університету й отримав ступінь кандидата права. Із 1869 р. почав читати лекції як приват-доцент. Після захисту в 1872 р. магістерської дисертації «Державний кредит. Нарис наростання державного боргу в Англії і Франції» переведений на посаду штатного доцента. Із 1874 р. продовжував навчання за кордоном (Німеччина, Австрія, Франція), де вивчав фінанси, кредит, а також методику викладання в університетах. У 1879 р. обраний екстраординарним професором кафедри фінансового права, у 1880 р. — ординарним, у 1895 р. — заслуженим професором. Викладав курс фінансового права, а також на кафедрі державного права курси російського державного права й державного права європейських країн.

Із травня 1886 по лютий 1890 р. — декан юридичного факультету, а з 1890 по 1899 р. — ректор Харківського університету.

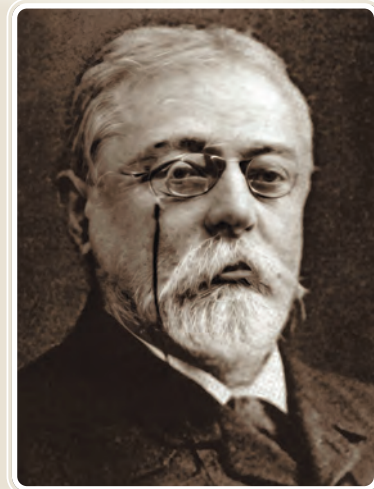
Результати наукової діяльності викладені у трьох дисертаціях і монографії з теорії податків.

Основні напрями наукових досліджень: правове регулювання фінансового обігу, кредитування.

Автор наукових праць із питань фінансів і кредиту. Серед них: «Погляд на розвиток вчення про податок економістів А. Сміта, Ж.-Б. Сея, Сісмонді, Д.-С. Мілля» (1870); «Загальна теорія перекладання податків» (1870); «Про подушну подать в Росії» (1870); «Організація державного господарювання» (1870); «Руське державне право» (1874); «Лекції з фінансового права: Теорія» (1894) та ін.

У 1899–1901 рр. був попечителем Казанського, а в 1901–1905 рр. Харківського навчальних округів, з 1907 р. — член III Державної думи, голова думської бюджетної комісії. Член IV Державної думи.

У 1900 р. у Харківському університеті заснована премія імені заслуженого професора М.М. Алексеєнка.

ВЛАДИМИРОВ
Леонід (Літман) Євстахійович
30 січня 1844 р. — 8 вересня 1917 р.

Народився на Полтавщині.

Шкільну освіту отримав в Полтавській гімназії. Навчався у Харківському університеті.

У студентські роки став свідком судових реформ і скасування кріпосного права в Російській імперії, що суттєво вплинуло на його правовий світогляд. Щоб отримати доступ до юридичної кар'єри, змушений був змінити віросповідання, оскільки законодавство Російської імперії містило низку обмежень щодо осіб юдейської віри. Після закінчення університету і захисту кандидатської роботи (на той час існувала трирівнева система вчених ступенів «кандидат — магістр — доктор») «Основные черты теории улик по началам современной науки» (1866) представив пробну лекцію «О средствах защищения обвиняемого от неправильных приговоров в устном и гласном производстве», після чого отримав посаду приват-доцента Харківського університету (1867). Магістерську дисертацію «О значении врачей-экспертов в уголовном судопроизводстве» захистив у 1870 р., докторську — «Суд при-

сяжних: условия действия института присяжных и метод разработки доказательств» — у 1872 р. Для підготовки до професорського звання перебував у закордонному науковому відрядженні упродовж 1870–1872 рр. Із 1870 р. (за деякими даними з 1871 р.) обіймав посаду доцента, з 1873 р. — екстраординарного, з 1874 р. — ординарного професора Харківського університету. У 1892 р. був затверджений у званні заслуженого професора і працював до 1893 р. Викладав курси законів про попередження і припинення злочинів, курси кримінального судочинства, кримінального права, енциклопедії права.

Із кінця 1860-х рр. Л.Є. Владимиров також мав успішну кар'єру адвоката, будучи захисником на багатьох резонансних складних судових процесах того часу. За словами сучасників, він «25 років вносив науку до життя у залах суду». Поєднуючи наукові дослідження в галузі кримінального судочинства і кримінального права з адвокатською практикою, він відстоював ліберально-демократичні ідеї та принципи судової влади і права. Проф. Л.Є. Владимиров усебічно обґрунтував теорію судових доказів, глибоко вивчав природу й діяльність суду присяжних, механізм впливу кримінального закону на правосвідомість і роль законодавця у реформуванні системи кримінального правосуддя, відродженні злочинця і забезпеченні суспільної безпеки, приділяв увагу питанням реорганізації адвокатури, ввів у науковий обіг термін «психологія кримінального процесу», заклав основи для науково-практичного вивчення в майбутньому проблем судово-психологічної експертизи.

Автор посібників з проведення захисту у кримінальних справах, а також одного з перших підручників із Загальної частини кримінального права. Відомий також тим (зі спогадів його студентів), що здійснював «зразковий розбір процесів власне в університетській будівлі». Вочевидь, йдеться про заснування ним так званих «мут-кортів» (moot court) в сучасному розумінні.

Після відставки з Харківського університету і переїзду до Москви Л.Є. Владимиров, який відстоював свободу преси і тривалий час був одним із постійних авторів газети «Южный край» (нині цінного джерела для вивчення історії, культури і соціально-економічного розвитку життя Харкова та Слобожанщини), задумав створення курсів із підготовки журналістів, відчувши, що професійна школа журналістики — це потреба майбутнього, а належна підготовка журналістів з урахуванням таких дисциплін, як пропедевтика законодавства, філософія, право, етика,

політична економія, огляд державних установ іноземних держав, міжнародне право тощо, — це необхідність, продиктована часом. Незважаючи на серйозну полеміку щодо цього проекту у пресі і доволі серйозний спротив, Л.Є. Владимирову вдалося у 1905 р. відкрити такі журналістські курси, які, за різними даними, проіснували до 1911 р.

Енциклопедично освічений, яскравий і фундаментальний оратор, Л.Є. Владимиров відомий також своїми публічними лекціями, серед яких, зокрема, «Гамлет», «История доктора Фауста», «Процессы о колдовстве в Западной Европе».

Крім зазначених вище дисертацій, найважливішими його працями були наступні: «Учение об уголовных доказательствах» (кн. 1, 1882; кн. 2, 1883); «Защитительные речи и публичные лекции» (1892); «Учебник русского уголовного права. Общая часть» (1889); «Уголовный законодатель как воспитатель народа» (1903); «Курс уголовного права. Основы нынешнего уголовного права» (ч. 1, 1908).

ВОЛКОВ Григорій Іванович
1890 р. (за іншими даними 1892 р.) —
8 лютого 1938 р.

Народився у м. Олександрія Херсонської губернії.

У 1919 р. закінчив юридичний факультет Київського університету і з того часу працював на різних посадах в органах юстиції, прокуратури й судових органах Харківської губернії. Протягом 1920–1930 рр. працював у Харківському інституті народного господарства, зокрема,

очолював у ньому кафедру кримінального права (1926–1930). У другій пол. 1920-х керував секцією криміналістів. Брав участь у розробці КК УСРР 1927 р. У 1931 р. переїхав до Москви, де працював у Державному інституті по вивченню злочинності і злочинця (пізніше — Всесоюзний інститут юридичних наук), зокрема, обіймав посаду директора (1936–1937). Згодом репресований і розстріляний, реабілітований у 1992 р..

Плідною була його наукова діяльність. У 1925 р. вийшов популярний підручник з кримінального права. У 1928 р. виступив зі статтею «Відпові-дальність за сукупністю злочинів», у якій уперше в радянській юридичній літературі було розглянуто питання про принципи і порядок призначення покарання при вчиненні особою кількох злочинів. Науковець вважав за необхідне передбачити в законодавстві, крім принципу поглинання, принцип факультативного підвищення покарання в межах максимального розміру даного виду покарання в Загальній частині.

У 1928 р. видав монографію «Кримінальне право і рефлексологія», у якій намагався визначити механізм злочинної поведінки при необережних злочинах, обґрунтувати відповідальність за необережність в цілому. Спробу Григорія Івановича виявити механізм злочинної поведінки за допомогою психофізіологічних чинників слід визнати новаторською і такою, що заслуговує на увагу.

Основні роботи: «Как ведутся уголовные дела» (Харків, 1925); «Уголовное право. Популярный учебник» (Харків, 1925); «Имущественные преступления. Комментарии» (Харків, 1928); «Уголовное право и рефлексология» (Харьков, 1928); «Уголовная политика эпохи империализма» (Москва, 1932); «Классовая природа преступлений и советское уголовное право» (Москва, 1935).

У 1930 р. ним видано «Навчальний курс кримінального права», де докладно проаналізовано проблеми кримінального права, що стосуються злочину. Це видання становить інтерес і для сьогоденного читача, дає уявлення про рівень розвитку науки кримінального права на зламі 30-х рр.

ГАТТЕНБЕРГЕР
Костянтин Костянтинович
1844 р. — 8 травня 1893 р.

Народився в м. Санкт-Петербург.

Після закінчення юридичного факультету Харківського університету був канцелярським службовцем у Харківській казенній палаті й одночасно продовжував займатися економічними науками в університеті як професорський стипендіат. У 1868 р. склав магістерський іспит і того ж року у званні приват-доцента почав читати лекції з поліцейського права.

У 1890 р. захистив дисертацію «Про вплив російського законодавства на продуктивність торгового банківського кредиту» на ступінь магістра і був призначений штатним доцентом на кафедрі поліцейського права. У 1872 р. у Київському університеті захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора політичної економії «Законодавство і біржова спекуляція» і був затверджений екстраординарним професором, а у 1873 р. радою Харківського університету обраний ординарним професором кафедри поліцейського права.

Головні праці присвячені трьом науковим напрямам — кредити і банки; методологія економічних наук; кооперації і товариства робітників.

У роботі «Вплив російського законодавства на продуктивність торгового банківського кредиту» (1890) дав ретельний аналіз діяльності міських громадських банків, а також недоліків чинного законодавства, що унормовує банківські операції. У праці «Законодавство і біржова спекуляція» (1872) науковець зазначав, що не може йтися про ставлення уряду до біржової спекуляції без пояснень самого її явища. Однак він також визнає без-

З М І С Т

ПЕРЕДМОВА	5	ВІД ІНСТИТУТУ ДО АКАДЕМІЇ	27
ВІД ФАКУЛЬТЕТУ ДО ІНСТИТУТУ	9	БОКАРІУС Микола Миколайович	28
АЛЕКСЕЄНКО Михайло Мартинович	10	ВІЛЬНЯНСЬКИЙ Соломон Йосипович	28
ВЛАДИМИРОВ Леонід (Літман) Євстахійович	10	ГОРДОН Михайло Володимирович	29
ВОЛКОВ Григорій Іванович	11	ГРЕДЕСКУЛ Микола Андрійович	30
ГАТТЕНБЕРГЕР Костянтин Костянтинович	12	ГРОДЗИНСЬКИЙ Моріц Маркович	30
ГОРДІЄНКО Гаврило Степанович	13	ДАНИЛОВИЧ Ігнатій Миколайович	31
ГОРДОН Володимир Михайлович	13	КАЦ Семен Юділевич	32
ДАНЕВСЬКИЙ Всеволод Пійович	14	КОБАЛЕВСЬКИЙ Володимир Лукич	33
ДИТЯТІН Іван Іванович	15	КОЛЕСНИЧЕНКО Олексій Нікіфорович	33
ЄВТИХІЄВ Олександр Федорович	16	КОЛМАКОВ Віктор Павлович	34
ЗАГУРСЬКИЙ Леонтій Миколайович	17	КОРЕЦЬКИЙ Володимир Михайлович	35
КАНАРСЬКИЙ Сергій Михайлович	17	ЛАНДКОФ Самуїл Наумович	36
КАЧЕНОВСЬКИЙ Дмитро Іванович	18	ЛЕВИТСЬКИЙ Володимир Фавстович	36
КИСЕЛЬОВ Олександр Дмитрович	19	ЛОЗО Іван Афанасійович	37
КУНІЦІН Олексій Васильович	19	МАКСИМЕЙКО Микола Олексійович	38
КУПЛЕВАСЬКИЙ Микола Йосипович	20	МАСЛОВ Василь Пилипович	38
ПАЛЮМБЕЦЬКИЙ Олександр Іванович	21	ПАВЛОВСЬКИЙ Рафаїл Семенович	39
РАЄВСЬКИЙ Олександр Андрійович	22	ПАЛІЄНКО Микола Іванович	40
РАТНЕР Арнольд Станіславович	22	ПАУЛОВИЧ Костянтин Павлович	40
САБІНІН Сергій Єгорович	22	ПІДОПРИГОРА Зінаїда Андріївна	41
СТОЯНОВ Андрій Миколайович	23	ПОЛЕЖАЙ Павло Тихонович	42
ТИМКІВСЬКИЙ Ілля Федорович	24	РИВЛІН Абрам Львович	42
		СЛИВИЦЬКИЙ Володимир Іванович	43
		ТРАХТЕРОВ Володимир Сергійович	44

УСПЕНСЬКИЙ Гаврило Петрович	45	ВІЛЬЧИК Тетяна Борисівна	71
ФУКС Савелій Левович	45	ВОВК Юліан Олександрович	72
ЧУБИНСЬКИЙ Михайло Павлович	46	ВОРОНОВ Микола Павлович	73
ЯКУБА Ольга Миронівна	48	ГАВРИШ Степан Богданович	74
ВІД АКАДЕМІЇ ДО УНІВЕРСИТЕТУ	51	ГАЙВОРОНСЬКИЙ Володимир Миколайович	75
АЗІМОВ Чингізхан Нуфатович	52	ГАРАЩУК Володимир Миколайович	76
АЛІСОВ Євгеній Олександрович	52	ГЕОРГІЄВСЬКИЙ Юрій Валентинович	77
АЛЬПЕРТ Семен Аронович	53	ГЕРАСІНА Людмила Миколаївна	78
АНІСІМОВА Ганна Валеріївна	54	ГЕТЬМАН Анатолій Павлович	79
АНУЧИНА Любов Василівна	56	ГОЛІНА Володимир Васильович	80
АСТАХОВА Валентина Іларіонівна	56	ГОЛОВКІН Богдан Миколайович	82
АТАМАНОВА Юлія Євгенівна	57	ГОЛУБНИЧА Людмила Олександрівна	83
БАЖАНОВ Марко Ігорович	58	ГОНЧАРЕНКО Володимир Дмитрович	84
БАРАБАШ Олександр Тихонович	59	ГОРШЕНЬОВ Віктор Михайлович	85
БАРАБАШ Юрій Григорович	60	ГРЕЧКО Віктор Васильович	86
БАРУ Мирон Йосипович	61	ГРИЦЕНКО Олена Аврамівна	86
БАУЛІН Юрій Васильович	62	ГРОШЕВИЙ Юрій Михайлович	87
БИТЯК Юрій Прокопович	63	ГУСАРОВ Костянтин Володимирович	88
БІЛІНСЬКИЙ Дмитро Олександрович	64	ГУТОРОВА Наталія Олександрівна	89
БІЛОУСОВ Євген Миколайович	65	ДАМІРЧИЄВ Мушфік Іскендер огли	90
БОРИСОВ Вячеслав Іванович	66	ДАНИЛЬЯН Олег Геннадійович	90
БОРИСОВА Валентина Іванівна	67	ДАНЬШИН Іван Миколайович	92
БУРОВА Ольга Кузьмівна	68	ДАШКОВСЬКА Олена Ростиславівна	93
БУРОМЕНСЬКИЙ Михайло Всеволодович	69	ДЕМИДЕНКО Григорій Григорович	94
ВАПНЯРЧУК В'ячеслав Віталійович	70	ДЕМИДОВА Людмила Миколаївна	94

ДЗЬОБАНЬ Олександр Петрович	95	КОВАЛЕНКО Лариса Павлівна	118
ДМИТРИК Ольга Олександрівна	96	КОЛІСНИК Віктор Павлович	119
ДРОЗДОВ Олександр Михайлович	97	КОМАРОВ Вячеслав Васильович	120
ЄМЕЛЬЯНОВ Вячеслав Павлович	98	КОМАРОВА Тетяна В'ячеславівна	122
ЄРМОЛАЄВ Віктор Миколайович	99	КОНОВАЛОВА Віолетта Омелянівна	122
ЖЕРНАКОВ Володимир Володимирович	100	КОПЄЙЧИКОВ Володимир Володимирович	123
ЖЕРЬОБКІН Василь Овсійович	101	КОРНІЄНКО Ганна Сергіївна	124
ЖИГАЛКІН Павло Іванович	102	КОРЧЕВА Зоя Григорівна	125
ЖИЛІНКОВА Ірина Володимирівна	103	КРАСЬКО Ісай Юхимович	126
ЖУРАВЕЛЬ Володимир Андрійович	103	КРИВОЧЕНКО Людмила Миколаївна	126
ЖУШМАН Віктор Павлович	105	КРИНИЦЬКИЙ Ігор Євгенович	127
ЗАДИХАЙЛО Дмитро Вітольдівич	106	КУЗНЕЦОВА Олена Юріївна	128
ЗАЙЦЕВА Маргарита Олексіївна	107	КУРМАН Тетяна Вікторівна	129
ЗЕЛЕНЕЦЬКИЙ Володимир Серафимович	107	КУЦЕПАЛ Світлана Вікторівна	131
ЗЕЛІНСЬКИЙ Анатолій Феофанович	108	КУЧЕРЯВЕНКО Микола Петрович	132
ЗІНЧЕНКО Олена Володимирівна	109	ЛІСОВА Тетяна Вікторівна	133
ІВАНОВ Володимир Георгійович	110	ЛОЗОВОЙ Віктор Олексійович	134
КАЛИНОВСЬКИЙ Юрій Юрійович	111	ЛОМАКО Володимир Андрійович	135
КАЛЬМАН Олександр Григорович	112	ЛУКАШЕВ Олександр Анатолійович	136
КАМІНСЬКА Тетяна Михайлівна	113	ЛУК'ЯНОВ Дмитро Васильович	137
КАПЛІНА Оксана Володимирівна	114	ЛУЧЕНКО Дмитро Валентинович	138
КАРКАЧ Павло Михайлович	115	ЛЮБАРСЬКИЙ Михайло Григорович	139
КІБЕНКО Олена Рувімівна	116	ЛЮБЧЕНКО Павло Миколайович	140
КЛІМОВА Галина Павлівна	117	МАСИМОВ Сергій Іванович	141
КОБИЛЬНИК Дмитро Анатолійович	118	МАКУХА Світлана Миколаївна	142

МАНУЙЛОВ Євген Миколайович	143	ПОПОВ Василь Костянтинівич	162
МАРИНІВ Володимир Іванович	144	ПРИЛИПКО Сергій Миколайович	163
МАРОЧКІН Іван Єгорович	144	ПРОЦЕВСЬКИЙ Олександр Іванович	164
МАРЧЕНКО Ольга Сергіївна	145	ПРОЦЮК Ігор Валерійович	165
МАГУСОВСЬКИЙ Григорій Абрамович	146	ПРУДНИКОВА Олена Вікторівна	166
МАТЮХІНА Наталія Петрівна	146	ПУЧКОВСЬКА Ірина Йосипівна	166
МОСКВИЧ Лідія Миколаївна	147	ПУШКІН Олександр Анатолійович	167
МОХОНЧУК Сергій Михайлович	148	РІЯКА В'ячеслав Олександрович	168
МУСІЯКА Віктор Лаврентійович	148	РОГОЖИН Анатолій Йосипович	168
НАЗАРОВ Іван Володимирович	149	РУМ'ЯНЦЕВ Вячеслав Олексійович	169
НАДЬОН Вікторія Валентинівна	150	САЛТЕВСЬКИЙ Михайло Васильович	170
НАСТЮК Василь Якович	151	САФРОНОВА Інеса Павлівна	170
НЕЧИПОРУК Людмила Володимирівна	152	СВЄЧКАРЬОВ Олександр Іванович	171
ОЛЬХОВСЬКИЙ Борис Іванович	152	СЕЛІВАНОВ Анатолій Олександрович	172
ОРЛОВСЬКИЙ Руслан Семенович	153	СЕМЕНОВ Володимир Сергійович	173
ОСИПОВА Наталя Пилипівна	153	СЕРЕДА Олена Григорівна	173
ПАЛКІН В'ячеслав Сергійович	154	СЕРДЮК Олександр Васильович	174
ПАНОВ Микола Іванович	155	СЕРЬОГІНА Світлана Григорівна	175
ПАШКОВ Віталій Михайлович	156	СІМОНОК Валентина Петрівна	176
ПЕТРИШИН Олександр Віталійович	157	СЛІНЬКО Тетяна Миколаївна	177
ПІНАЄВ Анатолій Олексійович	158	СЛЮСАР Андрій Миколайович	178
ПОГРЕБНЯК Станіслав Петрович	159	СПАСИБО-ФАТЄЄВА Інна Валентинівна	179
ПОГРІБНА Вікторія Леонідівна	160	СТАТІВКА Анатолій Миколайович	180
ПОГРІБНИЙ Олексій Олексійович	160	СТАШИС Володимир Володимирович	181
ПОЛІЩУК Ігор Олексійович	161	СТЕПАНЮК Анатолій Хомич	182

СТЕШЕНКО Володимир Миколайович	183	ШАПОВАЛ Роман Володимирович	206
СТРАХОВ Микола Миколайович	184	ШЕВЧЕНКО Людмила Степанівна	207
СТРІЛЕЦЬ Василь Васильович	185	ШЕВЧУК Віктор Михайлович	208
ТАЦІЙ Василь Якович	185	ШЕВЧУК Олександр Михайлович	210
ТЕРТИШНИКОВ Володимир Іванович	187	ШЕЛЕСТОВ Володимир Степанович	211
ТІТКО Іван Андрійович	188	ШЕПІТЬКО Валерій Юрійович	212
ТИТОВ Володимир Данилович	189	ШЕПІТЬКО Михайло Валерійович	214
ТИХИЙ Володимир Павлович	190	ШЕРСТЮК Іван Микитович	215
ТИЩЕНКО Микола Маркович	191	ШЕХОВЦОВ Володимир Володимирович	216
ТКАЧЕНКО Володимир Данилович	192	ШИЛО Олександр Всеволодович	217
ТОДИКА Юрій Миколайович	192	ШИЛО Ольга Георгіївна	218
ТРАГНЮК Олеся Янівна	193	ШОСТКО Олена Юріївна	218
ТРОФИМЕНКО Володимир Михайлович	194	ШУЛЬГА Михайло Васильович	220
ТРЕБІН Михайло Петрович	196	ЮРКЕВИЧ Олена Миколаївна	221
ТРУБНИКОВ Василь Михайлович	196	ЮРКОВ Борис Миколайович	222
ТРУБНИКОВА Лариса Миколаївна	197	ЯВОР Ольга Анатоліївна	222
ТУМАНЯНЦ Ануш Робертівна	198	ЯКОВЛЄВА Галина Олександрівна	223
ТЮТЮГІН Володимир Ілліч	199	ЯКОВЮК Іван Васильович	224
УРКЕВИЧ Віталій Юрійович	200	ЯНОВСЬКИЙ Михайло Володимирович	225
УС Ольга Володимирівна	201	ЯРМИШ Наталія Миколаївна	226
ХАРИТОНОВ Сергій Олександрович	202	ЯРОЦЬКИЙ Віталій Леонідович	227
ФІНЬКО Віктор Данилович	203	ЯРОШЕНКО Олег Миколайович	228
ФРОЛОВА Олена Григорівна	203		
ЦВІК Марко Веніамінович	204		
ЧЕФРАНОВ Вадим Олександрович	205		

Науково-популярне видання

ПРОФЕСОРИ

Національного
юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

Відповідальний за випуск: *О. Ярошенко*
Дизайн і комп'ютерна верстка: *В. Ск!п, А. Побєдіна*
Фото: *В. Білоус*

Підписано до друку 02.12.2024. Формат 60×90/8.
Ум. друк. арк. 31,5. Обл.-вид. арк. 18. Тираж 100 пр. Зам. № 196

ТОВ «Видавничий дім «Право»,
вул. Харківських Дивізій, 11/2, м. Харків, Україна
Для кореспонденції: а/с 822, м. Харків, 61023, Україна
Тел.: (050) 409-08-69, (067) 574-81-20, (063) 254-50-84
Вебсайт: <https://pravo-izdat.com.ua>
E-mail для замовників послуг: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для покупців: sales@pravo-izdat.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 8024 від 05.12.2023

Виготовлено ТОВ «Промарт»,
вул. Весніна, 12, Харків, 61023, Україна
Тел. (057) 717-25-44
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5748 від 06.11.2017